

LIBRIS

We know

books

MARIN PREDA

Delirul

Ediție stabilită de Alexandru Preda

Prefață de Oana Soare

*Fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop*

EDITURA CARTEX SERV

CUPRINS

<i>Preda și „delirul“ istoriei (Prefață de Oana Soare).....</i>	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	18
<i>Referințe critice</i>	20
Notă asupra ediției	29
Delirul	21
Partea I	33
Partea a II-a	97
Partea a III-a	245
Partea a IV-a	361
Partea a V-a	435

PARTEA ÎNTÂI

I

Când mama lui Parizianu, sora mai mare a primei neveste a lui Moromete, se întorsese de la Paris însărcinată, mulți crezuseră că va ieși din asta un copil care n-avea să semene deloc cu cei din sat: fiindcă ce deosebire ar mai fi fost atunci între Paris și Siliștea-Gumești? Boieroaica, doamna Guma, îl boteză ea însăși, iar Moromete, pe atunci flăcău tăcut, deschise gura și îl porecli Parizianul. Dar nici nu se putea un copil mai șters și mai siliștean decât cel pe care îl născu această viitoare cumnată a lui Moromete. Se pomeniră toți cu el că a ajuns flăcău, că se însură și făcu la rândul său un copil, pe Ștefan. Avea un singur merit: ținea la cei trei, Paraschiv, Nilă și Achim, ca și când i-ar fi fost frați, și la Guica, care era sora lui Moromete, că și când i-ar fi fost lui a doua mamă. De ce? Nimeni nu știa.

Ceva din neînsemnătatea lui Parizianu se răsfrângea asupra fiului, cu toate că firea acestui băiat ar fi trebuit totuși să atragă atenția. Avea o veselie ciudată, inexplicabilă, din care nu răzbătea în afară, pe înțelesul celorlalți, decât câte-un cuvânt sau câte o expresie pe care le repeta până te scotea din sărite. Odată l-a ținut una o vară întreagă, zicea, orice i-ai fi spus, că n-are importanță, cum n-are, mă, importanță, se supăra omul, să-i spui lui tac-tău să vie să-și ia putina, că i s-au uscat doagele pe-aici, să nu mă pună pe urmă să i-o plătesc când o vedea că i se scurge zeama

de varză prin ea..., „n-are importanță“ răspundea el târăgănat, cum n-are, mă, importanță, își ieșea ăla din pepeni, tu-ți paștele mă-tii, îți bați joc de mine, că acuși îți dau vreo câteva... Alteori însă era tăcut și aproape orb; trecea pe drum, întorcea capul și te vedea, dar nu-ți dădea bună ziua, oricine ai fi fost. Odată s-a întâmplat să se întâlnească chiar cu tat-său, care i-a spus ceva, și băiatul nu l-a recunoscut...

De mulți ani Ștefan lipsea de-acasă toamnele, iernile și primăverile, ca și Niculae, văru-său de-al doilea. Nu prea le venea însă la nimeni să creadă că un băiat așa ca el urma liceul din Pălămida. Era îmbrăcat prost, umbla desculț și Parizianu îl lua la secere îndată ce venea acasă în vacanță. Nu era văzut citind și nici nu uimise pe cineva cu inteligența lui, care în școală trebuie să crească negreșit, și nici prin cunoștințele lui, care ar fi trebuit de asemeni să-i rămână în cap în urma învățaturii. Taică-său, cu toate că îi vedea bine notele mari cu care trecea clasa, parcă nici lui nu-i venea să creadă că fi-său știe carte. „Tu de ce nu citești, mă? îl întreba el cam supărat. O să creadă lumea că nu e nimic de capul tău!“ În loc să răspundă, băiatul repeta rânjind într-o parte (și în clipa aceea chipul lui se lumina ca un dovleac cu ochi și gură în care s-ar fi vârat o lumânare) acel cuvânt sau expresie care îl apuca și îl ținea săptămâni întregi ca și când n-ar fi fost întreg la minte.

Parizianu devenea tăcut. El își cunoștea copilul, își dădea poate seama că nu degeaba profesorii îi înscriau numai nouă și zece în carnetul lui de elev, că pesemne băiatul lui citea mult în timp ce era la liceu și că în vacanțe nu mai avea chef... I-ar fi plăcut totuși să-l vadă lumea cu cartea în mână și să-l laude și pe el oamenii cum îl laudau pe alde Niculae...

Îl ura pe Niculae pentru acest lucru, dar și pentru că îl ura pe tat-său, pe Moromete. În privința asta se dovedea că puterea unei muieri ca Guica era mult mai mare decât credea chiar ea, Guica. Fără să recunoască, Parizianu nu avea în cap ca și cei trei, Paraschiv, Nilă și Achim, altceva decât ea, că adică Moromete ar fi vinovat de toate, că s-a însurat a doua oară după ce Rădița, sora mijlocie a maică-sii, a lui Parizianu, a murit și că prin această

LIBRIS | We know
BOOKS

însurătoare soarta lor s-a schimbat în rău. Asta putea fi adevărat în ceea ce îi privea pe copiii lui Moromete, cei trei dintâi, din pricina celor trei din urmă, dar întrucât aveau toate acestea legătură cu Parizianu, care stătea liniștit în casa lui de la maică-sa și-și muncea la fel de nestingherit cele câteva pogoane de pământ din care trăia? Zvonuri turburi, venite tot din partea Guichii, dădeau de înțeles că până și de moartea Rădiții era vinovat tot Moromete, fără să se spună însă în ce fel.

... Și iată că pe la sfârșitul unei toamne cu aproape un an înainte ca războiul să se apropie și de noi, și după câțiva ani de la fuga celor trei, un fapt brutal și neîndoielnic le sără inima lui Parizianu și Guichii; trecuseră mai multe zile de când se începuseră școlile și Niculae stătea tot pe-acasă; și, se află că Moromete îl oprea pe fi-său, pe Niculae adică, să-și mai urmeze drumul lui, iar tat-său se pregătea să se ducă la București. De ce, ce se întâmplase?

Parizianu stătea în curte cu Ștefan când află știrea. Cioplea un țaruș. Cu ciorapul de gât Guica intrase în casă să-i spună și bătrânei. Parizianu era un om domol, abia mergea, abia deschidea gura, cu toate că nu-l durea nimic. Odată a pus umărul sub brișcă și a săltat-o să-i ungă o roată, în timp ce muierea lui și Ștefan erau sus pe cutie și s-au pomenit că se clatină căruța cu ei cu tot... Nu s-ar fi putut însă spune că făcea tot ce putea cu forța aceasta care zăcea în el, și nu fiindcă n-ar fi fost vrednic, ci pentru că... A avea pe chip o expresie care o îndreptățise, pesemne, pe Catrina Moromete, să-l asemene cu Guica: stau, parcă spunea, și să vie altul să spună că nu stă și el. Ce poți să mai faci după ce îți dai caii la apă?... Acești cai parcă semănau și ei cu stăpânul lor: erau voinici, în putere și intrau în curte foarte liniștiți, cu Parizianu între ei, cu câte-o mână pe spinarea lor; stăteau, ce puteau să facă? Nimeni nu știa că banii care-i trebuiau lui fi-său la liceu nu făcea rost de ei Parizianu, erau de la maică-sa de demult, de când fusese ea la Paris cu stăpâna de pe atunci a moșiei, îi strânsese unul lângă altul de pe vremea când leul era cât roata carului și avusese grijă încă de pe atunci să cumpere cu ei mahmudele... Târziu, când

nepotul se făcu mare, și prețul aurului urcă, începu să vândă din ele în fiecare an ca să-i plătească lui Fănică (așa îi spunea bătrâna) taxele, cărțile și gazda...

Întâmplarea făcea ca tocmai în acel an mica ei comoară să se topească, dar nimeni din familia lor nu avusese pretenția ca Ștefan să termine liceul, de aceea îl și ținuseră în școala primară până ce terminase cursul complet, de șapte clase, ca pe urmă, cu trei, patru clase de liceu, cum spusese Parizianu, adică atunci când băiatul avea să aibă optsprezece, nouăsprezece ani, să plece la București și să se facă și el pe-acolo funcționar...

– Ei, uite-acuma să se ducă cineva înainte și să le spună ăloră să nu stea de vorbă cu el, zise Parizianu icnind parcă de satisfacție, cu tesla în mână... În locul lor eu n-aș fi fugit numai cu caii și cu oile, continuă el cu un resentiment atât de proaspăt încât ai fi zis că acest lucru se petrecuse ieri, aș mai fi luat și ce era în lada aia, bănetul strâns de pe vânzarea grâului și l-aș fi bătut eu pe el cu ciomagul, nu cum s-au lăsat ei de le-a înmuiat ăla oasele... Uite că au trecut anii și nici unul n-a mai ridicat nici o pretenție, și ar fi putut să ridice, fiindcă era dreptul lor, au muncit pe-acolo și și-au făcut... Acuma ce caută la ei? Dacă aș fi eu în locul lor știu eu ce i-aș face...

Parizianu se opri și se uită la fi-său cu o privire în care mocnea atâta ură străină parcă de el însuși încât ai fi zis că o parte din vină din toate acestea avea și Ștefan al lui, care sta pe pământul plin de troscot al curții și se uita la tat-său rânjind... Se vedea că nu mai putea de plăcere văzând ochii ca de cenușă aprinsă ai tatălui și ascultându-i glasul care îi tremura. Îi săreau lui Parizianu stropi din gură și vorbea la el, la Ștefan, cu tesla ca și când ar fi vrut să-i dea cu ea în cap dacă ar fi îndrăznit să-i spună că nu-l crede.

– Pe ce te bazezi? zise atunci Ștefan pe neașteptate.

Parizianu deodată tăcu și înghiți de câteva ori, nemaștiind ce să spună.

– Cum pe ce mă bazez? zise el total nedumerit.

LIBRIS | We know books

Asta era ceva proaspăt la fi-său și nu băgase încă nimeni de seamă, i se răspundea fără doar și poate la această întrebare, în timp ce el asculta răspunsul cu mintea rătăcindu-i prin salcâmi.

– Mă bazez pe faptul că ăia ar avea tot dreptul să-i dea un brânci din liftul unde lucrează Nilă, și să-i spună: ai făcut ce-ai vrut cu averea mamei, ne-ai gonit de-acasă și ți-ai bătut joc de noi! Acuma ce mai cauți?

Se lăsă o tăcere și Parizianu, domol, reluă cioplitul țăruiului. Ștefan nu zicea nimic. În curând însă mișcările mâinii lui Parizianu se încetiniră, apoi se opriră.

– Iar ăla să nu mă mintă el pe mine, nu-l mai dă la școală fiindcă a rămas repetent. Parcă poate să iasă boier din orice prost. Ce și-a zis el, ia să vând eu din pământul ălora și să-l dau la școală, parcă la școală poate să învețe oricine! Trebuie să ai în tine sânge de om deștept. Trebuie să ai minte care să-ți zbârnâie, nu să fii gură-cască!

Niculae nu rămăsese repetent, iar gură-cască părea mai degrabă să fie Ștefan al lui. Dar Parizianu inventase pe loc ideea, cu rămasul repetent, fiindcă nu înțelegea ce se întâmplase cu Moromete, în timp ce n-avea nici o îndoială că fi-său, desculț și dezbrăcat, strălucea...

– Pe ce te bazezi? zise Ștefan, uitându-se în jos, cu pleoapele lăsate și cu sprâncenele ridicate, semn al unei absențe a gândului aproape totală, deși se vedea că asculta cu cea mai mare atenție ceea ce spunea taică-său.

– Pe ce mă bazez? strigă Parizianu. Mă bazez pe chiondoroșenia lui, se uită la tine ca și când s-ar crede cel mai deștept din câți există, în timp ce nu știe nici măcar să ridice un pai de lângă el... Iar tat-său, dacă era ceva de capul lui, ajungea și el primar, nu umbla să vândă pământul și să râdă lumea de el. Nu mi-a spus mie Aristide? Mă, alde Parizianu, zice, vorbește tu cu Moromete, dacă e om deștept, îl fac primar... Eu mă retrag... Păi, de ce, domnule Aristide, n-ai mai găsit pe nimeni în partidul liberal cât e satu ăsta de mare? E, dar e 'oți, zice, mie îmi trebuie unul care să nu fie oți! Și ce, se terminară oamenii cinstiți? E cinstiți, zice,

da' e proști, mie îmi trebuie unu și cinstit și deștept... Dacă ar fi venit la mine i-aș fi spus și ar fi ajuns și el cineva.

Adică să fi venit Moromete la el, la Parizianu! Ștefan deschise ochii și se uită ținută la tatăl său. Părea sătul de o veselie pe care o păstra în el cu o lene asemănătoare întru totul cu a lui taică-său, deschise gura și zise din gât, rânjind:

– Pe ce te bazezi?

Ai fi zis că Parizianu a băgat de seamă că fi-său își bătea joc de el și că acum o să-i cârpească una. Dar el se gândea cu un efort considerabil.

Scena avusese loc cu adevărat pe la începutul lunii. Se aflau în curte la părintele Provinceanu, Aristide și Toderici, și fiindcă mai erau și alții intrase și Parizianu și se așezase și el jos mai la o parte. Toderici povestea cum ministrul nostru de externe, la Viena, adus în fața unei hărți care arăta România ciopârțită, leșinase. Trebuia să semneze dacă voiam să mai rămânem și cu ce mai aveam... „Ce mai încoace și încolo, domnilor, spusese Toderici, am fost trădați! Nimeni nu mai e cu noi, toți s-au repezit și au mușcat din trupul țării, fiindcă am fost noi plini de cumsecădenie și n-am mușcat și noi din alții la momentul potrivit, să ne știe de frică...”

În clipa aceea, să fi fost orele șase seara, se lăsase soarele prin fundul grădinilor, aparatul mic de ebonită al părintelui anunță prin vocea unei femei: Ascultați simfonia a șasea de Beethoven... Radioul începu să difuzeze printre salcâmi stufosi și înalți, încremeniți parcă de apropierea asfințitului, și printre hămăiturile de câini de prin apropiere, cunoscuta, în altă parte decât aici, simfonie beethoveniană.

Nu ascultă însă nimeni acea încurcătură de sunete care nu se mănă cu nimic din ce știau ei că înseamnă muzică. Cât timp să fi trecut? Părintele tocmai povestea ce i s-a întâmplat unuia de prin Mozăceni, noaptea, doi inși au vrut să-i ia caii, când băgaseră de seamă că muzica se întrerupe brusc și unul începe să spună, adică să citească ceva, cu o voce înaltă și încordată... Trecu mult până înțelesesă ce era; ceva grav, o răsturnare: cădea regele... „Ia uite,

LIBRIS | We know books

rupse în cele din urmă, cineva tăcerea, căzu și regele... Ce-o să fie acum?!... Aha... venea un general... Asta era bine, un general înseamnă armată, pe vremurile astea era exact ce trebuia, spusese Aristide. Dar cine o fi generalul ăsta?“ (Aveau să afle câteva zile mai târziu, când acest general avea să-i aducă la putere, ca să guverneze cu ei, pe legionari și statul român să se numească stat național legionar. În locul regelui care abdica, venea fiul său... Regii rămâneau...) „Mă tem părinte, continuase Aristide, adică ce mă tem, sunt sigur că mâine dimineată nu mai sunt primar... Pe mâna cui dracu o să ajungă satul... E precis că generalul ăsta o să schimbe orientarea României spre nemți și atunci în mod fatal or să vie legionarii la putere... făcuse el această previziune, care se împlinise. Uite că le veniră și ăstora ceasul... Cine ar fi crezut? Ce mai faci Parizianu?“ zisese el apoi ca și când ar fi schimbat vorba, sau ca și când acum, în aceste ceasuri, gândul că era și el țăran ca toată lumea l-ar fi izbit cu putere și și-ar fi dat seama că nu e prieten de pildă cu vecinul său, Parizianu, și că ar fi cazul să devină.

Atât fusese ceea ce îi spusese Aristide lui Parizianu și nici un cuvânt despre Moromete și nici pe departe nu avusese loc dialogul dintre ei pe chestia că Aristide l-ar fi făcut om pe Moromete, dacă bineînțeles acesta din urmă ar fi venit la Parizianu să se sfătuiască cu el... Erau născociri de-ale lui, făcute fie să crească în ochii fiului, fie din nevoia pe care o simt în mod uimitor oamenii de a minți sau de a se minți fără măcar să-și dea seama că o fac... Da mai era ceva: ori de câte ori îl vorbea el de rău pe Moromete, Ștefan mai stătea ce mai stătea și pleca de-acasă, se ducea pe la unchiu-său, pe la Moromete adică, lucru care îl scotea pe Parizianu din sărite. Ce era în capul lui Ștefan? Intra în cartea unchiului cu acea veselie a lui înțepenită pe față într-un rânjel și ai fi zis că se aștepta să-l vadă pe Moromete schimbat în urma atâtor vorbe bune auzite cu câteva minute mai înainte de la taică-său și vroia să-i contemple curios această nouă înfățișare... „Ce te rânjești, mă, Ștefane?“ îi spunea atunci Moromete când îl vedea și din glasul lui rece al lui Parizianu înțelegea, desigur, că

unchiul era același, nu știa că tatăl său îl înjură și că nici n-ar asculta dacă cineva s-ar apuca să-i povestească. Ștefan părea să înțeleagă bine acest lucru, dar parcă de fiecare dată uita, și iar se ducea...

– Mă bazez pe faptul că Aristide e un om deștept și n-a mințit, răspunse Parizianu reluând cioplitul țărșului în timp ce broboane de sudoare, din pricina efortului de gândire, îi apăruseră pe frunte. Uite, continuă el, cine veni primar? Ai fi crezut? Chiar Tudor Bălosu, chioru... Aristide a știut... Ei, dacă unchiu-tău...

Dar parcă Parizianu nu mai îndrăzni nici el să susțină că dacă Moromete venea la el, ar fi fost azi primar. Ar fi trebuit pentru asta să fi fost legionar sau să fi avut un băiat, ca Tudor Bălosu, care să fi fost... Ori... și în acest punct gândirea lui Parizianu parcă se întunecă, fiindcă nu mai ridică multă vreme privirea de pe vârful ascuțit al țărșului, iar când o ridică, nu văzu, nu-i păsa că fi-său Ștefan nu mai era acolo și că știa unde plecase.

II

Al lu' Parizianu era primit la Moromeți cu o bunăvoință disprețuitoare. Și ar fi lipsit și bunăvoința dacă el ar fi băgat de seamă disprețul. De fapt nu prea înțelegeau ce căuta el pe la ei. Unchiu-său Ilie nu se vedea prin curte, dar erau mătușa și verișoarele. Catrina Moromete dărase niște lână sau cânepă în pridvor (pridvorul ăsta fusese făcut de curând), iar Tita și Ilinca dădeau la socală știm, rămășițe din fuioarele curate din aceeași lână sau cânepă pe care o dărase mama.

– Aștează, zise Ștefan, apropiindu-se agale de pridvor.

Ia uite, ăsta știa cum își zic muierile, pe scurt, când se văd una pe alta muncind ceva deosebit: aștează, adică „așa să-ți ajute Dumnezeu!“ Mare deștept! Ca tat-său!

Nimeni nu-i răspunse. Al lu' Parizianu rânji, ca și cum tăcerea cu care fusese întâmpinat i-ar fi sporit brusc veselia... Se așeză jos pe ultima treaptă a scării pridvorului.

– Unde e unchiu, mătușă? întrebă el.

Catrina se făcu că n-aude. Și ea știa că alde Parizianu o vorbea de rău pe ea și pe copiii ei și nu înțelegea ce mai căuta ăsta pe-aici... Venea să vadă ca să-i spună pe urmă lui taică-său să aibă ăla ce minți și ce râde?

– Vezi Ilinco, că ăsta iar vine încoace, zise ea cu un glas care nu mai trăgea nădejde că ar putea avea pace cu cel despre care era vorba. Mă Sande, continuă ea, du-te, mă, de-aici, că îmi încurci caierele, du-te pe la bātu prin grădină să te învețe să beai tutun. Du-te și-i ajută la păpușit.

Desculț, cu picioarele și cu burtă arse de soare, Sande, un băiețel de nici doi ani, se împiedică de pragul tindei și se întinse cu brațele înainte lovindu-se cu bărbia de podea. Începu să răcnească lung și ascuțit. Era ultimul copil al Alboaicii, fata dintâi a Catrinii, făcută cu primul ei bărbat, demult, în timpul războiului, pe vremea când și Moromete îi făcuse pe cei trei, Paraschiv, Nilă și Achim, cu Rădița, sora cea mai mică a mamei lui Parizianu, din Râca, o comună la șase, șapte kilometri de Siliștea, dincolo de Pământuri. Catrina își trase genunchii de sub darac și îl luă pe Sande în brațe. Îl ridică în aer, ca și când o dorință uitată și obscură ar fi împins-o, revenindu-i în minte, să se uite la copil ca odinioară când fusese și ea fată și făcuse primul ei copil, pe mama lui Sande... Începu să-l întrebe privindu-l de jos cu capul dat pe spate, clipind rar, orbită parcă de o lumină care vrăjea: vroia, sau nu, să se ducă Sande la bātu în grădină? Să-i ajute lui bātu la păpușit tutun? Îl puse apoi jos, și fără să-i fi răspuns prin cuvinte, Sande începu să coboare și cu mâinile și cu picioarele scările din partea cealaltă a pridvorului și o luă călcând ca un rățoi, cu picioarele în părți, spre grădină.

Al lu' Parizianu se ridică și o luă și el spre poarta grădinii. Dincolo de ea într-adevăr Moromete stătea jos, dar nu păpușea tutun, păpușitul se făcea prin iarnă, ei își făcuse pentru el o păpușă din foi de tutun galbene ca lămâia, le scosese cotoarele, și cu un cuțit ascuțit ca briciul tăia felii subțiri, fine, care cădeau de pe butucul de lemn pe care erau puse, jos pe un ziar întins.

Grămada era mare, să fi umplut cinci tabacheri, dar Moromete continua liniștit să-și facă de fumat...

– Uită-te, mă Ștefane și tu pe drum, și vezi dacă nu trece alde Gogu... pe mă-sa, zise el când băiatul lui Parizianu se așeză jos, de astă dată fără să mai dea bună ziua.

Gogu ăsta era agentul casei autonome a monopolurilor, avea dreptul să-i amendeze pe cultivatorii de tutun dacă îi prindea fumând. Ștefan însă nu se uită, fiindcă nea Gogu ăsta nu prea își exercita acest drept, din când în când doar te pomeneai cu el că începe să se rățoiască la câte unul și să-l amenințe... Dar atât...

– Ce mai spune, mă, la radio, la părintele? zise Moromete.

– Unchiule, mai mult cântece și rugăciuni, răspunse al lui Parizianu.

Și deodată expresia aceea de nățărău de pe chipul lui dispăru.

– Cum cântece și rugăciuni?! zise Moromete nedumerit.

– Păi sunt religioși, unchiule, zise Ștefan. Dar nu ca mine și ca dumneata.

– Dar cum?

– Ei, altfel... Mai așa, de! Mai intransigenți!

– Ei, nu mai spune...

În acest timp, pe nesimțite, se mai apropiase de ei, venind din fundul grădinii, un om. Era Ion al lui Miai, prietenul lui Țugurlan. Se așezase și el jos și rămăsese într-un fel nesilit, nemișcat și cu o expresie elocventă: „am venit și eu, parcă spunea, și nu dau bună ziua ca să nu vă turbur, ca să nu mai spun că bună ziua am dat și ieri, așa că...”

– I-am văzut ieri cu mânecile sumese, spoiau primăria, zise Ion al lui Miai, dar cu un glas care dădea de înțeles că lăsa altora dreptul de a interpreta în bine sau în rău ceea ce văzuse el.

– Cine Ioane?! se miră Moromete, la auzul unei știri despre o îndeletnicire atât de pașnică.

– Legionarii, Victor Bălosu, cu Marin Tâlván, studentul, și cu mai mulți bani, dracu să-i ia, că nu-i cunosc, răspunse Ion al lui Miai.

– Și spoia și Bălosu? Sau spoia numai fi-său? continuă Moromete curios.

– Nu, erau numai ei, Bălosu cică nu prea ar mai vrea să se ducă pe-acolo, nu știu de ce, dar așa am auzit, răspunse Ion al lui Miai. Cică ieri în biserică a vorbit unul, ăsta al lui Tâlvăn, ce-o fi căutat el în biserică? Popa Provinceanu cică n-ar fi zis nimic, n-ar fi avut adică cum să-l oprească. Regele, cică, cu șleahta lui de jidani!

– Ei, zise Moromete, văzând că Ion al lui Miai se oprise. Ce zicea că a făcut regele, cu șleahta lui de jidani? Care rege, ăsta micu, sau ta-său care a plecat?

– Ei, nu, ăla care a plecat, ăsta micu cică e cu ei, răspunse Ion al lui Miai supărat nu se știe de ce, poate de faptul că auzise el mai multe dar nu ținuse minte.

Se lăsă o tăcere. Mâna lui Moromete se opri din tăiat. Murmură ca un avertisment:

– Și muierile de-acolo din biserică, ce-or fi zis?

Adică nenorocit ai ajuns să nu-ți dai seama cui vorbești... Muierilor, ca și când bărbații ar fi pierit din satu ăsta...

Ion al lui Miai nu răspunse. Semăna cu o mică buturugă cenușie, bătută liniștit de ploi și arsă de soare. Al lui Parizianu, ca un mânz răsturnat, i se vedeau picioarele în aer. Moromete cu spinarea îndoită ca și când ar fi moșit un animal întins jos lângă el și care se chinuie să fete. Sande, în acest timp, trecuse pe lângă ei cu burta înainte și pierise pe după șira de paie ignorându-l complet pe bățul, spre care fusese trimis...

– Unchiule, rupse într-un târziu al lui Parizianu tăcerea.

– În orice caz, zise Moromete în aceeași clipă, dacă se vor rezuma la spoitul primăriei, ca și când o muiere oarecare n-ar fi putut să facă chestia asta, atunci n-avem ce zice, dar ce-o fi căutat tâmpitu ăla în biserică, nu înțeleg...

– Păi ți-am spus, unchiule, că sunt religioși, zise al lui Parizianu parcă vexat. Au fost, dintre ei, și în Spania, unde cică „s-ar fi tras cu gloanțe în obrazul lui Christos“.

– Și s-au dus ei să-l apere?! tresări Moromete.